

Östtimorkommitténs medlemsmöte

Thomas Kjellson, som arbetar på Sidas enhet för demokratisk samhällsstyrning, talade på Östtimorkommitténs välbesökta medlemsmöte den 18 juni. Mötet hölls med anledning av att det hade gått fem år sedan Östtimors självständighet (20/5). Thomas kom då han arbetade i Mocambique under 1980-talet i kontakt med Fretilinmedlemmar, bland annat den förre premiärministern Mari Alkatiri. I mars 2006 besökte han under en vecka Östtimor.

Demokrati och mänskliga rättigheter

UD har utarbetat en utvecklingsstrategi för Sydostasien för åren 2005-2009 som inkluderar Östtimor. Mål för biståndet dit är demokratisk samhällsstyrning och respekt för mänskliga rättigheter. Eftersom Sida inte har något kontor i Östtimor, arbetar man multilateralt genom FN-organ. Thomas träffade FN-representanter i Östtimor och berättade att Sida arbetar för att utveckla landets demokrati genom stöd till parlamentet, rättsväsendet och organ inom civilsamhället. Stödet till parlamentet och rättsväsendet kanaliseras via UNDP medan stödet till utbildningen, vilket ges till grundskolor, går via UNICEF. Det är fråga om långsiktiga program medan stödet till årets president- och parlamentsval är tillfälligt och utbetalas via UNDP.

Bristen på utbildad personal är mycket stor i Östtimor och påminner om hur det var när Thomas började arbeta med Mocambique 1977. Det finns bara en enda jurist utbildad i landet. Juristerna kommer därför mest från Portugal och Brasilien. Världsbanken betecknade i en rapport för åren 2002-2006 rättsväsendet som "förskräckligt". Östtimor kan dock lära av andra länders misstag och bristande koordination i samband med biståndsinsatser. Biståndsorganen vet nu att samordningen måste fungera och att "ägarskap" - det vill säga att ge bistånd på landets egna villkor - är nödvändigt.

Diskussion

Thomas menar att biståndet till Östtimor är för litet. På grund av regeringens direktiv kan Sida inte arbeta annorlunda än nu. Beslut om fortsatt bistånd väntas fattas senast den 20 september. Han berättade att Annette Dahlström, som är ansvarig för Östtimor på Sida men ej kunde komma till mötet, under sitt besök i maj hade noterat att läget i Dili var lugnt. Oro finns emellertid för att nya oroligheter ska bryta ut.

Soldaterna från Australien anses ha en lugnande inverkan på den politiska situationen. Genom att förra årets oro har dämpats rullar de projekt Sida medverkar i på. I samband med oroligheterna hade stöder förekommit i parlamentet som sedan dess hade utrustats på nytt med stöd från Australien.

Brain-drain ("forskarflykt") är ett mycket stort problem för Östtimor, inte minst vad gäller jurister. Många arbetar i Indonesien eller i portugisisktalande länder. Lösningen på sikt är att skapa karriärmöjligheter inom landet. Den duala ekonomi med ett stort gap mellan timoreser och utlänningar som uppstod efter att utländska biståndsarbetare hade kommit till landet efter folkomröstningen 1999 består. Det gäller för Östtimor att hitta nischer man kan inrikta sig på. Eftersom erfarenheterna från många råvarurika länder är att man inte kan förlita sig på råvaruexport, har Norge aktivt stött Östtimor att bygga upp en oljefond så att de stora olje- och naturgasintäkterna ska kunna användas på lång sikt.

Hur stora oljetillgångarna är vet ingen. De bidrar till att skapa förutsättningar för en ekonomisk utveckling. Turismen är utvecklingsbar. För närvarande kännetecknas flera områden i Östtimor i mångt och mycket av status quo men per capitainkomsten har sjunkit sedan den indonesiska reträtten 1999. 80% av befolkningen är bönder som mest odlar för självhushåll. Uppskattningar görs av den informella ekonomin för att den ska kunna inkluderas i nationalräkenskaperna.

Kommittémedlems besök i april

Thomas skildring av läget kompletterades under diskussionen av Erik Reiffenstein, som är medlem i Östtimorkommittén och besökte landet i april under presidentvalet. Han kände sig ganska säker under vistelsen. Han berättade att många människor i Dili fortfarande bor kvar i flyktingläger. De flesta nedbrända hus ligger nära Dilis flygplats. Trots oron är Östtimor ett öppet samhälle - Erik visade en bild från en mäsas där president Xanana Gusmão står mitt bland övriga människor. Vägarna blir sämre. Det enda undantaget är kustvägen väster om Dili. Rika människor har egna elaggregat. En viss utveckling sker i Dili, där bland annat hotellägare drar nytta av den utländska närvaron. Det finns undernärda barn men färre än i Afrika.

Gabriel Jonsson

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.